

Aluminii

Časopis družbe Talum, d. d., Kidričevo, februar 2010, številka 2

**Kako
skrbimo za
kakovost
zraka**

Iz vsebine

5

9

10-12

13

14-16

17

18

20-21

22-23

24-25

4 Poslovanje v letu 2009

5 Predstavitev članov Nadzornega sveta

6-8 Člani Sveta delavcev

9 Cestni promet

10-12 Ekologija

13 Čiščenje prostorov

14-16 Intervju

17 Aluminij piše zgodbe, Krvodajalstvo

18 Fotografije meseca

19 Postanki

20-21 Reportaža

22-23 Fotoreportaža

24-25 Vzdrževalci, Obarjada

26 Plastenke

27 Križanka

Časopis družbe Talum

Naslov uredništva: Talum, d.d.

2325 Kidričevo, Tovarniška cesta 10,

telefon: 02 79 95 121, telefaks: 02 79 95 103,

e-pošta: darko.ferlinc@talum.si

Izhaja mesečno v nakladi 2300 izvodov

Uredniški odbor: Darko Ferlinc, glavni urednik, Danica

Hrnčič, Lilijana Ditrih in Aleksandra Jelušič, članice ter

Srdan Mohorič, član

Jezikovni pregled: Darja Gabrovšek Homšak

Oblikovanje: Darko Ferlinc

Avtor naslovnice: Srdan Mohorič

Prelom in priprava za tisk: Grafični studio OK, Maribor

Tisk: Bezjak tisk, Maribor

Mogoče je Prešeren razmišljal podobno

DARKO FERLINC

Slovenci februarja praznujemo svoj kulturni praznik, zato se mi je zdelo primerno, da uvodnik posvetim temu. Toda ne prav prazniku. Pravzaprav sploh ne prazniku, ampak kulturi sploh. Pa tudi besedo »kultura« bom uporabil samo zato, da povem tisto, o čemer že nekaj časa razmišljam in v kar vedno bolj verjamem.

Kultura je tako širok pojem, da njegovega pomena v eni sapi ne moremo razložiti. Pa kaj razložiti! Pomena te besede v eni sapi ne moremo niti prebrati iz Slovarja slovenskega knjižnega jezika. Vendar me pomen tokrat ne zanima. Pomembno je, da imamo različni ljudje, predvsem skupine ljudi po različnih koncih sveta, narodi, območja različne kulture. Med drugim se razlikujemo prav po kulturi. Od nekdaj. Svojo kulturo so imeli stari Grki, Rimljani, Egipčani, Kitajci, Inki ... Seveda jo imajo še danes. Tudi zahodnjaki imajo svojo kulturo, pa vzhodnjaki. In tako naprej. Različnost kultur daje temu svetu barvitost. Ga poživlja in dela ljudi srečnejše. In zelo dobro bi bilo, če bi se ljudje, skupine ljudi, narodi med seboj razlikovali samo po kulturi.

Na žalost pa se razlikujemo po vsem mogočem. In vse razlike, ki niso ravno povezane s kulturo, so nevarne in škodljive za svet in njegove prebivalce. Razlikujemo se po rasah, po barvi kože, po narodnostih, pa še po čem. Imamo državne in vsakršne druge meje. Imamo različne religije, različne bogove. Bogove, za katere se spleča celo umreti. In ubijati. Odhajamo v različna nebesa in pod nami so različni pekli. Korakamo za različne vladarje in branimo svoje domovine, pa čeprav mnogokrat ne vemo, zakaj. Ja, saj vem. To so spolzka tla in nikakor si ne želim, da bi bil narobe razumljen. Nočem povedati, da ni treba braniti svoje domovine. Konec koncev nas je veliko, ki smo jo na neki način že branili. Želim le povedati, da bi na svetu morale zavladati take raz-

mere, da nam in vsem ljudem tega sveta ne bi bilo več treba oblačiti uniform in se z nekom boriti za svojo domovino.

Ampak ljudje smo ovce. Čeprav v prenesenem smislu. Ko pes ovčar zalaja zadaj, ovce zbežijo naprej, ko zalaja spredaj, se obrnejo nazaj, ko laja na levi, bežijo na desno ... In trop ovac, če jim psi dovolj glasno in režeče lajajo za hrbtom, lahko poskače tudi v prepad. Ja, v prepad. In od tam ni povratka.

Ali ni zelo podobno tudi z ljudmi? Ali ni bila na primer druga svetovna vojna prav to, skakanje v prepad? Ker je bilo preveč krvoločnih psov, ki so ljudi naganjali v brezno, ki se mu reče smrt. In Balkan je bil lep primer za to. V drugi vojni in v zadnji »balkanski« vojni, ki se ji je Slovenija elegantno izognila (čeprav govorimo o deset-dnevni vojni v Sloveniji).

Zakaj? Ker tu živimo različni narodi in zelo важно je, kateremu pripadaš. In ker imamo različne religije in že malo drugačno verovanje v istega boga predstavlja nepremostljivo oviro. In ker imamo čudno zarisane meje, zaradi katerih se lahko prepiramo. Morda celo tepemo.

Politiki in razni duhovniki nas vedno znova zasipavajo z istimi »fintami«. In tako smo Slovenci Marijino ljudstvo in tudi Hrvati so Marijino ljudstvo, no, Gospin narod. Ko pa se pričkamo zaradi meje, nam in njim pomaga isti bog. In politiki iz pozicije, predvsem pa iz opozicije z obeh strani meje zlorablajo tisti dve vedri vode v Piranskem zalivu in nam dokazujejo, kako levjesrčno se borijo zanju.

In potem razmišljam, da bo mogoče nekoč pa le prišel čas, ko ljudje ne bodo znali natanko povedati, katere narodnosti so. Ker bodo tako pomešani med seboj, da tega preprosto ne bodo več vedeli. Ko ne bo več važno,

na kateri strani meje bodo stanovali, ker mejá preprosto ne bo več. In ko bodo mogoče po barvi kože vsi malo čokoladni, torej ne bo več ne belih in ne črnih, ne rumenih in ne ... Mogoče samo malo svetlejši in malo temnejši. Jasno, ne preveč, ker bi se potem spet razlikovali. In ne bo več važno, v katerega boga bodo verjeli. Saj človek si je boga izmislil zato, da bi mu ta pomagal, ne zato, da bi se zanj boril in celo umiral. Ko bo bog končno postal stvar posameznika in ne institucij, ki z njim nimajo nobene zveze. In ne bo več krščanskih in islamskih ali katerih koli drugih vrednot, po katerih se moramo danes ravnati. Vrednote so namreč samo ene. Za ves svet in za vse nas. Reče se jim samo vrednote. Preprosto: vrednote.

Takrat se bomo razlikovali samo še po kulturi. In takrat bo mogoče prišel čas, ko nas bo kultura tudi združevala.

Ja, mogoče bo nekoč res tako. Danes se kaj takega prav gotovo zdi utopija. In na tem mestu bom na pomoč poklical Johna Lennona, nekdanjega Beatla, ki je leta 1971 napisal in zapel eno najlepših pesmi vseh časov. Njen naslov je Imagine ali po naše Zamisli si. Tudi on v njej opisuje podobne stvari. In verjame v to, kar je napisal. Lennona že dolgo ni več. Ubit je bil leta 1980, ko je imel šele štirideset let. Njegova pesem pa še vedno vznemirja duhove. Predvsem politične in cerkvene. V času Busheve administracije so jo v Ameriki celo prepovedali. In jasno je, zakaj. Zato, ker bi v takih razmerah na svetu, ki jih opisuje Lennon, politiki in predvsem duhovniki v veliki meri ostali brez dela. Tako rekoč jih ne bi več potrebovali.

In to je to, kar sem želel povedati o kulturi. Saj kultura je pravzaprav vse okoli nas. Vse drugo pa ...

V tej številki vam predstavljamo članke Nadzornega sveta Taluma in v intervjuju predvsem njegovega predsedni-

ka. Prav tako vam predstavljamo članke Sveta delavcev.

Kako lovimo pline in prah po različnih obratih v naši tovarni, torej kako skrbimo, da nam ne bi uhajali v zrak in s tem prekomerno onesnaževali okolja, pišeta sodelavca iz DE Kontrola kakovosti.

Predstavljajo se nam sodelavci iz DE Promet in naše čistilke. Dobili smo informacijo o poslovanju Taluma v lanskem letu. Nekaj malega je besed o ponovni uvedbi 40-urnega tedenskega delovnega časa, pa smo na koncu.

Ja, pa Lennona ne pozabite prebrati.

John Lennon
Imagine (Zamisli si)

Zamisli si, da ni Nebes
če poskusiš, je lahko
in Pekla ni pod nami
nad nami le nebo.
Zamisli si, da vsi ljudje
živijo le za Danes.

Zamisli si, da ni držav
to ni tako težko
ničesar ni, za kar bi umirali ali ubijali.
In da religije ne bo.
Zamisli si, da vsi ljudje
živijo svoje življenje v miru.

Lahko mi rečete, da sem sanjač
toda nisem edini.
Upam, da se nam nekega dne
pridružite.
In takrat bo svet kot ENO.

Zamisli si, da ni posesti
me zanima, če lahko
pohlep in lakota sta nepotrebna
za vse ljudi pa bratstvo bo.
Zamisli si, da si vsi ljudje
delimo ves naš svet.

Lahko mi rečete, da sem sanjač.
toda nisem edini.
Upam, da se nam nekega dne
pridružite.
In svet bo živel - kot ENO.

Kako smo poslovali v letu 2009

MAG. FRANC VIŠENJAK
FOTO: SRDAN MOHORIČ

V teh dneh že imamo podatke o poslovanju v preteklem letu. Ko smo spremljali doseganje rezultatov iz meseca v mesec, smo zaskrbljeno čakali konec leta, ko se povežejo vsi poslovni dogodki v končnem rezultatu.

Zdaj je tu! Vprašajmo se, kaj je največji rezultat preteklega leta. Odgovor v teh kritičnih časih je samo en: imeli smo dovolj denarja, da smo lahko poravnali nastale obveznosti, kot so plačilo računov za surovine in energijo, vse obveznosti državi in naše plače. To je v teh težkih časih edino pravo merilo, pa še to deluje samo kratkoročno.

Vprašajmo se naprej: kaj je omogočilo, da smo dosegli takšno stanje, kakšne aktivnosti smo izvajali čez leto? Na porušitev svetovnega trga aluminija in na spremembe, ki so se godile med letom, Talum kot mini proizvajalec ni imel nobenega vpliva. Ostali so nam samo ukrepi, ki so se tikali nas samih v Talumu. Med njimi je bila odločitev o zmanjšanju proizvodnje elektroliznega aluminija najučinkovitejša in za nas tudi najtežja. Tako smo lani proizvedli le 35.148 ton

elektroliznega aluminija, kar je le 42 odstotkov proizvodnje leta 2008. Elektrolizni in kupljeni aluminij sta omogočila proizvodnjo 88.389 ton blagovne proizvodnje, ki smo jo prodali. Pri proizvodnji smo resno upoštevali krizne razmere in na vseh ravneh zmanjšali zaloge, v katerih smo imeli vezan denar. Pomemben prihranek smo dosegli tudi s 36-urnim delovnikom, ki je bil posledica zmanjšanja proizvedenih količin.

Lansko leto smo prodali več, kot smo proizvedli, in s tem zmanjšali zalogo gotovih proizvodov. Vendar pa je padec prodajnih cen indeksno znižal prodajno vrednost na 52 odstotkov lanskega leta, tako da je vrednost prodaje le 149,6 milijona evrov. Na prodajo v Talumu ima največji vpliv gibanje LME, ki je sestavni del prodajne cene. Tu je bil tudi velik razkorak glede na leto 2008, saj je bil povprečni LME 1.735 ameriških dolarjev na tona dosežen z indeksom 69 glede na leto 2008. Dodaten negativni vpliv na vrednostno prodajo je imelo razmerje med evrom in dolarjem, ki je pri 1,47 slabilo našo prodajo.

Dobre bonitetne ocene, ki jih imamo pri matičnih bankah, so nam omogočile, da imamo proizvodnjo podprto s krediti, ki smo jih lahko delno prestrukturirali iz kratkoročnih v dolgoročne. To je zelo pomembno področje poslovanja, kajti v kriznih razmerah se v podjetjih pokaže, ali obvladujejo procese, ki ustvarjajo novo vrednost. Notranji prihranki in vsi ukrepi, ki smo jih izvajali leta 2009, so bili premalo, da bi Talum končal s pozitivnim rezultatom. Dosegli smo negativni poslovni izid v višini 6,9 milijona evrov.

Toda v teh dneh se izteka že drugi mesec letošnjega leta. Sprejeli smo sklep, da z organizacijskih vidikov ponovno preidemo na 40-urni delovni teden v celotnem Talumu. Ta ukrep bo računsko prinesel višje stroške, vendar smo prepričani, da bo dal rezultate v večji zavzetosti za delo, in to tudi brez upoštevanja vseh formalnih, administrativnih postopkov, ki jih imamo zapisane pri organizaciji dela v Talumu.

Še vedno pa sem prepričan, da moramo delati tako, kot smo navajeni doma, čeprav Talum ni naša lastnina.x

Talumovci se ne damo

BRIGITA AČIMOVIČ

Lani je bila vsebina dela z ljudmi v Talumu popolno nasprotje preteklim letom. Več kot desetletje smo iskali nove sodelavce, gradili sisteme selekcije, nagrajevanja, napredovanja. Predvsem smo delali na vsebinah, kako poiskati in zadržati sodelavce. Pogosto smo se tudi usposabljali in izobraževali.

Nato pa šok. Ni bilo naročil, posledično se je seveda zmanjšala proizvodnja. Iskali smo načine in sprejemali ukrepe, ki so v osnovi omogočali pre-

živetje. Večino zaposlenih je postalo strah, kaj bo z nami oz. kaj bo z vsakim posameznikom. Hitro smo se naučili delati brez pomoči vseh tistih sodelavcev, ki so nam v preteklosti preko zunanjih izvajalcev pomagali pri realizaciji zastavljenih nalog. Nato smo zmanjšali število tedensko opravljenih ur in s tem izplačila. Prilagodili smo se novi situaciji z zavedanjem, da je dela manj. In s ciljem, da ohranimo čim več delovnih mest.

Poslovna situacija je žal ostajala nespremenjena. Veljavnost ukrepov smo morali podaljšati še za naslednje šest mesečno obdobje. Negotovost, kaj bo v prihodnje, je naraščala. Posamezniki so verjetno postajali tudi vedno bolj apatični. Pojavljati so se začele želje, da se naj ta negotovost že enkrat konča. Pa naj bo, kar bo. Podjetnost v nas je začela počasi umirati.

A jo bomo v prihodnje zelo potrebovali. Dolga desetletja so naši predhodniki in zdaj mi delali in ustvarjali na tem dvorišču. Tako naj ostane tudi v prihodnje. Poiskati moramo nove ideje, nove priložnosti, nove organizacijske oblike, nove izzive. Ker se Talumovci ne damo kar tako.x

Predstavljamo člane Nadzornega sveta

Novembra lani je skupščina družbe Talum, d. d., izvolila nov Nadzorni svet. V njem so Mirjan Trampuž, Ivan Malešič in Duško Kos, Ivan Ogrinc in Marko Drobnič kot predstavnika delavcev Taluma (oba sta bila člana Nadzornega sveta že prej in smo ju v našem časopisu že predstavili) ter dr. Miro Žunec. Za predsednika Nadzornega sveta je bil izvoljen dr. Žunec, ki ga posebej predstavljamo v intervjuju.

FOTO: SRDAN MOHORIČ

DUŠKO KOS

Prihajam iz podjetja Studio Moderna, d. o. o., ki je vodilno podjetje za direktni marketing v Srednji in Vzhodni Evropi in kjer sem peto leto direktor. Dejavem sem v branžnih združenjih, kot so SOZ, ZDMS, FEDMA, in kot predavatelj sodelujem na različnih seminarjih in konferencah v Sloveniji in tujini.

Vpetost v mednarodno poslovanje daje našemu podjetju potrebno širino pri presoji slovenskih posebnosti in prispeva k lažjemu obvladovanju razvojnih izzivov. To mi je pomagalo pri prispevanju k uveljavljanju dobrih praks v podjetjih, kjer sem doslej deloval kot član nadzornih svetov – od Stanovanjskega sklada Republike Slovenije do Elektra Primorske in Fotone.

Vse te izkušnje in znanja bom po najboljših močeh uporabil tudi pri delu v Nadzornem svetu Taluma, d. d. Talum, d. d., je eden stebrov slovenske kovinske industrije in izjemno pomemben delodajalec v regiji, zato

so in bodo uspešnost in stabilnost poslovanja, razvojna prodornost, skrb za delovna mesta in okolje, zlasti z energetsko učinkovitostjo in zavezavnostjo najvišjim standardom kakovosti – skratka vse tisto, po čemer je Talum znan – rdeča nit in zaveza našega dela v Nadzornem svetu. Samo tak Talum bo z družbeno in okoljsko odgovornostjo, vpet v lokalno skupnost, lahko prispeval k njenemu hitrejšemu razvoju, ki ne sme in ne more zastati niti v kriznih letih.

IVAN MALEŠIČ

V Nadzorni svet Taluma me je predlagal moj delodajalec Elektro Slovenija, d. o. o., kjer sem direktor sektorja za pravne, kadrovske in splošne zadeve. Po osnovni izobrazbi sem pravnik s pravosodnim izpitom. V svoji tridesetletni karieri sem delal na področju mednarodne trgovine, mednarodnih financ, borznega poslovanja, bančništva, podjetništva in seveda energetike. Intelektualna radovednost me

žene, da z veseljem izkoristim vsako priliko za dodatno izobraževanje. Tako sem se dalj časa izobraževal v ZDA, bil med prvimi v Sloveniji z licenco borznega posrednika, dodatno študiral ekonomijo itd. Prve nadzorniške izkušnje sem nabiral že v letih pred osamosvojitvijo Slovenije v ameriških, ruskih in avstrijskih podjetjih v lasti slovenskih izvoznih podjetij, kasneje pa v različnih podjetjih in zavodih v Sloveniji.

Verjamem, da mi bodo vsa ta znanja in izkušnje v pomoč pri opravljanju funkcije člana Nadzornega sveta v Talumu, čeprav sem prvič nadzornik v kakem proizvodnem podjetju.

Na preteklost Taluma gledam s spoštovanjem, na prihodnost pa z optimizmom. Res je Talum nadpovprečno vpet v globalno gospodarstvo, saj je odvisen od svetovnih tržnih gibanj tako pri vhodnih surovinah kot tudi pri prodaji končnih izdelkov. Toda krizo je pričakal v dobri kondiciji in s kompetentnim vodstvom ter sodelavci, ki verjamejo v prihodnost tovarne.

Od tod moj optimizem in veselje, da bom po svojih močeh prispeval k nadaljnjemu uspešnemu poslovanju Taluma.

MIRJAN TRAMPUŽ

Mirjan Trampuž prav tako prihaja iz Elesa. Omenimo naj, da je gospod Trampuž že bil član Nadzornega sveta Taluma v letih 2001 in 2002, med letoma 2004 in 2006 ter od 30. 6. 2009 dalje, ko je nadomestil Roberta Rožiča. Novembra 2009 je bil tako kot drugi člani, ki jih voli skupščina družbe, ponovno imenovan za člana Nadzornega sveta za novo mandatno obdobje.^x

Duško Kos

Ivan Malešič

Mirjan Trampuž

Člani talumovega Sveta delavcev

FOTO: SRDAN MOHORIČ

Anton Brglez

ANTON BRGLEZ

Predsednik Sveta delavcev

Predsednik Sveta delavcev (že drugi mandat) je zbolel in ga ni v tovarni, zato ga bomo predstavili sami.

Anton (Zvona) Brglez se je zaposlil v Talumu (TGA) leta 1979 kot ključavničar za popravilo črpalk in ventilov v takratnem TOZD-u Vzdrževanje. Star je bil 18 let. Ob delu je končal srednjo tehniško šolo v Mariboru. Ko se je začela prva faza modernizacije proizvodnje primarnega aluminija, je že sodeloval pri montaži dvigal in peči. Sedaj je že več kot deset let vodja strojnega vzdrževanja elektroliz. Da je

Dragica Leskovar

kandidiral za člana Sveta delavcev, so krivi sodelavci. Rekli so mu, naj ne govori samo iz ozadja. In zato se je lotil zbiranja podpisov, ki jih je, več kot dovolj, zbral v desetih minutah. Nato je na volitvah dobil največ glasov. To je bil zadosten razlog, da so ga člani Sveta z veliko večino imenovali za predsednika.

DRAGICA LESKOVAR

Podpredsednica Sveta delavcev

V Talumu sem zaposlena že 30 let. V podjetje sem prišla kot redna štipendistka in tukaj ostala vse do danes.

Tega sprva nisem načrtovala, kljub temu da ves čas delam v službi za plan in analize, kjer vsa leta načrtujemo, kaj bomo delali. Moje delo je delo planerja III. To je zelo raznoliko in zanimivo področje, od zbiranja podatkov o proizvodnji in prodaji vseh aluminijevih proizvodov, stanja zalog gotovih proizvodov, porabe surovin in energentov pri proizvodnji aluminijevih proizvodov do naročanja materiala, vodenja prisotnosti zaposlenih in še marsikaj. Z zbranimi podatki izdelujemo mesečna, obdobjna in letna poročila za člane Uprave in člane Nadzornega sveta. Razen tega z našimi podatki servisiramo razna statistična področja doma in v tujini. Še vedno imam rada svoje delo in ga z veseljem opravljam.

Od vsega začetka, odkar sem v Talumu, sem vključena v sindikat in prej v Delavski svet, sedaj pa sem že četrti mandat v Svetu delavcev. Vedno sem želela čim več informacij o poslovanju, o stanju v tovarni, o pravicah in potrebah delavcev in vedno sem vse informacije prenašala nazaj med sodelavce.

STANE HORVAT

V Tovarni glinice in aluminija sem se zaposlil leta 1983 kot mlad štipendist in ostal vse do današnjih dni, tako da imam v tej tovarni že 27 let delovne dobe.

Po poklicu sem strojni ključavničar in sem zaposlen v delovni enoti Gnetne zlitine. Opravljam delo talilca livarja. Moje glavno delovno mesto je linija za proizvodnjo širokega traku, opravljam pa tudi dela na livnem stroju za proizvodnjo drogov.

Sem član sindikata Talum in že kar nekaj časa sindikalni zaupnik v naši delovni enoti. Ker imam veliko želja in interesov, sem želel spoznati delovanje Sveta delavcev. Odločil sem se za nove izzive in vložil kandidaturu za člana tega organa. Na moje veselje so me delavci vanj tudi izvolili. Mislim, da mi zaupajo, zato so me tudi izvolili. Sam se bom potrudil in jim zaupanje povrnil tako, da bom njihove želje in potrebe kar se da korektno prenašal med naše vodilne oziroma odgovorne strokovne delavce in se trudil, da jih bomo čim več tudi uresničili. Hvala vsem za vaše glasove.

Stane Horvat

Milan Koletnik

Jožef Lovenjak

Martin Kovačec

MILAN KOLEDNIK

Sem Milan Kolednik. V podjetju sem že kar nekaj časa, saj sem se zaposlil v takratnem TGA že leta 1986.

V tovarni sem šel že skozi razne razmere, dobre in slabe. Trenutna situacija je pač ena izmed slabših, vendar kaže na bolje. Saj poznamo pregovor, da za dežjem vedno posije sonce (upajmo, da nam odgovorni ne bojo nabavili dežnih plaščev).

Delam kot vodja obdelovalnice v DE Vzdrževanje.

Svojega prostega časa si ne znam predstavljati brez narave in športa.

Za sodelovanje v Svetu delavcev sem se odločil na pobudo sodelavcev in zato, ker sem hotel biti obveščen o stanju v podjetju. Vsekakor pa tudi zaradi želje, da strnemo moči in naredimo kaj za boljšo prihodnost.

JOŽEF LOVENJAK

Sem Jože Lovenjak, poročen in oče dveh sinov. V Talumu sem zaposlen od leta 1985 in to v DE Vzdrževanje. Na začetku sem 3 leta delal v skupini za transportne naprave, potem pa v tekočem vzdrževanju Anod. Zadnje leto sem ponovno v Strojni delavnici v skupini za vzdrževanje strojev in naprav. Za sodelovanje v Svetu delavcev sem se odločil na pobudo nekaterih sodelavcev, predvsem pa zaradi želje po več informacijah, s katerimi bi kasneje, v okolju iz katerega prihajam, lahko kakorkoli pomagal. To pa so največkrat informacije o dogajanju v Talumu. To je moj drugi mandat v Svetu delavcev, ki pa je zaradi gospodarske krize enako težak, ali pa še težji, kot je bil prvi, ko smo zapirali elek-

trizlo B in je prihajalo do presežkov delavcev.

MARTIN KOVAČEC

Sem Martin Kovačec, v Talumu zaposlen že več kot 20 let. Po poklicu sem inženir strojništva. Živim v bližini tovarne, sem poročen in oče dveh otrok. V prostem času sem se zelo rad ukvarjal z rekreativnim športom, vendar mi čedalje bolj zmanjkuje časa, saj sem vse bolj prisiljen opravljati razna popoldanska priložnostna dela, da laže preživljam družino.

Delam v DE Vzdrževanje in opravljam tehnološka dela s področja hidravlike in pnevmatike. Delo je zelo zahtevno, vendar zanimivo in raznovrstno. Vprašanje je le, ali je tudi dovolj plačano.

V Svetu delavcev sem se odločil sodelovati na predlog sodelavcev, saj želim, da posredujem vprašanja in predloge vodstvu podjetja, imam pa tudi zagotovljeno imuniteto za obdobje trajanja mandata.

FRANC LENDERO

Sem Franc Lendero, rojen 13. 3. 1957, delavec DE Livarske zlitine. To je enota, v kateri se kar naprej nekaj dogaja, saj imamo precej nove opreme (peč za pretapljanje sekundarnega aluminija, pa linijo za litje palic, posodobljeno linijo za litje hlebčkov). Že kar nekaj časa opravljam delo vodje obrata. V tovarni aluminija, takratnem TGA-ju, sem se zaposlil leta 1976 kot mlad delavec pripravnik. Sodelovanje v Svetu delavcev pomeni večjo seznanitev z dogodki, ki so aktualni za podjetje in delavce. Lahko jih posre-

duješ sodelavcem, ki pa po končanih sejah Sveta običajno nimajo malo vprašanj.

DAVORIN LUBEJ

V Talum sem prišel leta 1984 kot štipendist Kontrole kvalitete in delal kot vzorčevalec. Vmes sem delal dve leti kot gliničar v kalcinaciji.

Leta 1989 sem iz Kontrole kvalitete odšel v elektrolizo B, sedaj pa sem že pet let v delovni enoti Elektrolize, v hali C kot voznik elektrolizer.

Opravljam vsa elektrolizerska dela ter prevoz tekočega aluminija in anodnih blokov. Svoje delo opravljam z veseljem, predvsem zaradi dobrih odnosov s sodelavci.

Med seboj si pomagamo, še posebej sedaj, ko se je število zaposlenih v naši delovni enoti zelo zmanjšalo. Delo v elektrolizi je raznoliko, zahtevno in nevarno.

V prostem času rad obiščem hribe in planine. Rad igram nogomet, aktivno pa košarko v Parkl ligi.

V Svetu delavcev sem že tretji mandat. Za sodelovanje v Svetu sem se odločil, ker menim, da bi vsaka delovna enota morala imeti svojega predstavnika. Informacije in odločitve vodstva skušam točno in najhitreje prenesti do svojih sodelavcev, prav tako pa predloge in pobude delavcev prenesti nazaj vodstvu.

BRIGITA LUKMAN

Sem Brigita Lukman, zaposlena v finančno-računovodski službi od leta 1986.

Delam na delovnem mestu z nazivom knjigovodja II, pod tem pa se skriva

široka paleta opravil, ki jih opravljam v računovodstvu.

Volitve so tiste, ki pokažejo, koga si zaposleni želijo v Svetu delavcev. Tistim, ki smo dobili to zaupano nalogo, sta dani možnost in priložnost, da čim bolj zastopamo pravice delavcev pri upravljanju, ki nam jih omogoča zakon.

IVAN OGRINC

Sem Ivan Ogrinc, poročen in oče dveh sinov. Živimo v svoji hiši v Skorbi. Z nami živita tudi moja starša. Prištevamo se med povprečne slovenske družine. V Talumu sem od leta 1983 (z majhno prekinitvijo zaradi vojaščine torej polnega četrta stoletja).

Po poklicu sem diplomirani ekonomist, zaposlen sem v DE Vzdrževanje, na delovnem mestu Vodja Strojne delavnice (trenutno nas je 39), kjer se trudim po svojih najboljših močeh in poskušam opravljam dokaj zahtevno vlogo kar se da strokovno, korektno, s pravišnjo mero discipline in v dobro nas vseh.

Zakaj Svet delavcev? To mi je prišlo pod kožo – dobivati informacije na najvišjem nivoju in jih prenašati v svoje okolje. Zato ne čudi podatek, da sem edini, ki je član tega organa od začetka leta 1993, en mandat pa sem bil tudi njegov predsednik. Zdi se mi pomembno, da Svet delavcev opravlja svojo vlogo v skladu z zakonom, čeprav ključnih odločitev v zvezi z delovanjem podjetja ne sprejema, je pa dobro, da smo o njem sproti seznanjeni, posebno v časih, ko tudi aluminij-ski industriji gospodarska kriza ne prizanaša.

Franc Lendero

Davorin Lubej

Brigita Lukman

Ivan Ogrinc

Jožef Širec

JOŽEF ŠIREC

Sem Jožef Širec, rojen 8. 1. 1960 v Halozah. Stanujem v Nadolah v občini Žetale, sem poročen in oče štirih otrok. Končal sem poklicno gradbeno šolo, ob delu sem opravil še šolo za vodjo vzdrževanja industrijskih tirov. V Talumu sem zaposlen od aprila 1989.

Zaposlen sem v DE Promet, kjer opravljam delo vzdrževalca komunalne infrastrukture 1. Mislim, da vsi ne vedo, kakšna dela zajema ta naziv pri nas, zato bi ga na kratko predstavil. Sprejemam naročila del in razporejam delavce na dela v okviru Taluma; gre za transportna dela, premik železniških vozov, vzdrževanje kanalizacije, cest, parkirnih prostorov, železniških tirov in ravnanje z odpadki. Vsa ta opravila zavedem v računalniški program.

Janez Tominc

JANEZ TOMINC

Za sodelovanje v Svetu delavcev sem se odločil zaradi boljših in hitrih informacij o dogajanju v družbi ter prenosa predlogov in informacij med vodstvom in sodelavci. Seveda pa tudi na pobudo sodelavcev, ki se jim ob tej priliki zahvaljujem za zaupanje in podporo na volitvah.

Sem Janez Tominc, v Talumu pa delam 22 let. Zaposlen sem v DE Rondelice in opravljam delo predelavca na liniji za ozki trak. Za sodelovanje v Svetu delavcev sem se odločil, ker v preteklosti v naši enoti nismo imeli svojega predstavnika in smo bili informacijsko kar malo oddaljeni od dogajanja v Talumu. Sodelavce, ki imajo vprašanja za Upravo, vabim, da mi jih pisno posre-

Franc Zajc

FRANC ZAJC

dujejo in tako skupaj poskusimo vzpostaviti stik na tej ravni.

Sem Franc Zajc, rojen 7. 12. 1963, in prihajam iz majhne kmečke družine v Selih, kjer zdaj tudi živim. Sem drugi od štirih bratov in imam trinajstletno hčerko Anjo.

Po poklicu sem strojnik težke in lahke gradbene mehanizacije, za kar sem se izučil v Mariboru pri podjetju Konstruktor, kjer sem delal dobra štiri leta, od tega leto in pol tudi v Iraku. V TGA sem se zaposlil 5. 1. 1987 kot PKV elektrolizer v stari hali A, kjer sem delo opravljal skoraj pol leta. Tedaj sem se prijavil na razpis za strojnika v DE Promet, kjer sem delo tudi dobil. Tako sem se 1. 7. 1987 zaposlil v OE Cestni promet kot strojnik težke gradbene mehanizacije. Nekaj časa sem

opravljal dela viličarista, pa dela pri vzdrževanju cest in kanalizacije, nato pa sem se spet vrnil k delu strojnika težke gradbene mehanizacije, ki sem ga opravljal vse do leta 1999.

Konec leta 1999 sem začel delati kot dispečer v OE Cestni promet, kar delam še danes. V tovarni sem torej že dobrih triindvajset let, od tega dvaindvajset let in pol v DE Promet.

Menim, da me kar precej delavcev pozna vsaj po telefonu ali tudi osebno, saj ne teče vedno vse tako, kot si zamislimo, in je potrebnega kar precej usklajevanja.

Za sodelovanje v Svetu delavcev sem se odločil zato, ker mi ni vseeno, kaj se dogaja z našo tovarno. Mislim, da sem tako bliže določenim informacijam v zvezi s Talumom in našimi poslovnimi načrti. Informacije prenašamo na vse zaposlene v Talumu, čeprav je to včasih kar precej naporno, saj še vedno marsikdo ne pozna dobro vloge člana Sveta delavcev. Marsikdo še vedno ne ve, ali noče vedeti, da člani Sveta delavcev niso tam samo zaradi delavcev, ampak za dobro delo vse tovarne, so vez med Upravo in delavci za prenos podatkov od delavcev na Upravo in nazaj. Marsikdaj slišimo kako »težko« na naš račun ali na račun Uprave, kar pa je treba tako ali drugače prenesti.

Vsem nam želim, da bi še naprej dobro sodelovali in da bi čim prej izplaval iz teh težkih časov.^x

Cestni promet

JANEZ KOTAR

FOTO: SRDAN MOHORIČ

S predstavitvijo OE Cestni promet bi morali začeti nekje v letu 1994. To leto je bilo prelomnica, takrat so se začele kadrovske in organizacijske spremembe. Glede na potrebe naročnikov smo bili še vedno vpeti v tog in neprilagodljiv Talumov sistem, in če smo želeli zadostiti zahtevam naročnikov, je bila sprememba nujna.

Zaposleni so se začeli dodatno izobraževati. To je pomenilo, da se je posameznik usposobil za več del (voznik tovornega in osebne vozila, traktorja, viličarja in težke gradbene mehanizacije), kar je pomenilo lažje razporejanje in prilagajanje potrebam po naših storitvah. S tem ukrepom smo racionalizirali delo in potreba po številu zaposlenih se je zmanjšala za šest delavcev, ki pa so bili glede na usposobljenost prerazporejeni na dela v delovnih enotah, ki so potrebovale delavce.

Naslednji pomemben korak je bil predlog, ki smo ga podali na vodstvo podjetja: viličarje, ki so bili v okviru podjetja razporejeni po delovnih enotah, naj bi prenesli v OE Cestni promet. Predlog smo po opravljeni analizi utemeljili s številom viličarjev in njihovih stroškov. Po tem predlogu bi za nemoteno proizvodnjo namesto 64 viličarjev, kot jih je bilo takrat, potrebovali le 35 viličarjev.

Pomemben del so bili stroški. Vse preveč je bilo generalnih popravil motorjev in višjih stroškov zaradi nepo-

polnega nadzora. Prepričani smo bili, da se bosta nadzor in dosledno spoštovanje navodil proizvajalcev glede pravočasnosti opravljanja servisov in odprave napak pokazala v nižjih stroških vzdrževanja. Uvedli bi tudi 50-urne preglede, s katerimi bi preprečili večje okvare, saj bi jih zaznali že pred nastankom.

Predlog je bil sprejet. Pa ne samo to, leta 1995 smo začeli posodabljalati celoten vozni park.

Sedaj ugotavljamo, da so bile odločitve prave, in to kadrovska in organizacijska pa tudi tista o obnovi ali zamenjavi vozil in delovnih strojev. Toliko o preteklosti in odločitvah, ki so korenito spremenile organizacijo in tudi miselnost vseh, ki smo zaposleni v tej enoti.

Sedaj je v OE Cestni promet zaposlenih šestnajst delavcev. Vsekakor je najbolj poznan organizator del ali tako imenovani dispečer. Vsi, ki potrebujejo kakršno koli našo storitev, se dogovarjajo z njim. Njegova naloga je, da uskladi termin in zahtevo naročnika z razpoložljivimi sredstvi.

Pomembno delo je nadzor vzdrževanja. Naloga delavca je, da vsak dan zjutraj po vseh obratih pregleda knjige dnevnih pregledov za vsa vozila, v katerih so vpisane okvare ali opažanja delavcev za vozilo ali delovni stroj. Če nadzorni delavec ugotovi, da je treba vozilo peljati v popravilo, pripelje nadomestno, pokvarjeno pa zapelje v

popravilo. Skrbi tudi, da so na vozilih pravočasno opravljeni preventivni in redni servisni pregledi.

Voznikov tovornega vozila je deset, trije so vozniki viličarja, en delavec pa je strojnik težke gradbene mehanizacije.

Glede na to, da so vsi usposobljeni skoraj za vsa dela, ki jih opravljamo, ni lahko najti ločnice, kdo opravlja kakšno delo. Njihovo delo narekujejo potrebe naročnikov naših storitev.

Dela, ki jih opravljamo, so različna, predvsem pa povezana s prevozi s tovornimi in osebnimi vozili doma in v tujino: razkladanje in nakladanje tovorov z viličarji, dela s težko gradbeno mehanizacijo, predvsem nakladanje žlindre, odiranje raznih materialov, planiranje, izkopi ...

Za dosledno spremljanje naših storitev in stroškov imamo področja razdeljena na pet stroškovnih mest. Vse podatke o naročilih storitev in njihovo realizacijo glede na posamezno vozilo in naročnika imamo v sistemu Baan. To nam omogoča dosledno spremljanje in analiziranje storitev, istočasno pa dogovarjanje z naročniki za bolj kakovostno ali časovno boljše izkoriščeno storitev.

Prav tako vodimo stroške po posameznih stroškovnih mestih in po vozilih. Za vsako vozilo je navedeno, kaj je bilo popravljeno, koliko časa je popravilo trajalo in kateri material je bil porabljen ali vgrajen. Vsi ti podatki

nam omogočajo nadzor nad stroški in pokažejo tudi stanje posameznega vozila.

In kje smo danes?

- Število zaposlenih se je zmanjšalo s 23 na 16,
- število viličarjev se je zmanjšalo s 64 na 36,
- stroški za enoto na opravljeno efektivno uro so zadnjih deset let na isti ravni,
- interventna naročila (naročila za realizacijo za isti dan) so se zmanjšala s 70 % na 30 %,
- izkoriščenost vozil in delovnih strojev je okrog 60 % (opravljene efektivne ure stroja),
- izkoriščenost delovnega časa je okrog 83 % (ure realizacije podpiše naročnik).

Da smo dosegli te rezultate, je predvsem zasluga vseh zaposlenih v OE in DE, ob tem pa moramo dodati še prispevek vseh naročnikov naših storitev, ki so sledili našim zahtevam ali željam, ter vsem serviserjem, ki so bili pripravljeni slediti drugačni organiziranosti in se ji prilagoditi. Ne nazadnje pa je to skupina ljudi, ki neguje duha tovarštva, pomoči in iskrenih misli ne glede na čase, ki te vrednote uničujejo. **x**

Nadzor nad emisijami snovi v zrak in kakovost zunanjega zraka

VIKTOR NAPAST,
DR. MARKO HOMŠAK
FOTO: SRDAN MOHORIČ

Nadzor nad emisijami snovi v zrak se začne takoj po postavitvi naprave, že v času njenega poskusnega obratovanja, saj je to eden izmed pogojev za pridobitev uporabnega dovoljenja. Emisije snovi v zrak se kontrolirajo na iz-

pustu iz naprave, ki svojo čistilno napravo ima ali pa tudi ne. Maksimalne vrednosti teh emisij so predpisane in so večinoma izražene kot koncentracija v miligramih na kubični meter odpadnega plina in/ali kot masni pre-

tok v gramih na uro. Posledica emisij snovi v zrak je onesnaženje okoliškega zraka, t. i. imisija, ki ga bolj ali manj občutijo, torej dihamo, prebivalci kraja, kjer naprava obratuje. Onesnaženje okoliškega zraka ne sme preseči zakonskih omejitev, ki zagotavljajo ustrezno kakovost zunanjega zraka in pomeni minimalni standard za zaščito zdravja prebivalcev. Doseganje zakonskih emisijskih vrednosti ne pomeni vedno doseganja kakovosti zunanjega zraka, saj je slednje odvisno od mnogih naravnih značilnosti področja, kjer proizvodnja poteka (relief terena, oddaljenost naselja ipd.), od meteoroloških razmer (hitrost in smer vetra, temperatura, zračni pritisk, padavine) in tehničnih značilnosti naprave (hitrost in temperatura odpadnih plinov pri vstopu v atmosfero in višina izpusta). To povezano med **emisijo snovi v zrak** in **kakovostjo zunanjega zraka** je možno z meritvami obeh komponent napovedati z računskim disperzijskim modelom širjenja onesnaženja za obstoječe naprave in za tiste, ki bi jih radi na novo umestili v prostor. Ugotavljamo torej celotno obremenitev in dodatno obremenitev kot posledico emisij snovi v zrak na lokaciji občine Kidričevo.

V družbi Talum imamo 48 izpustov emisij snovi v zrak z različnimi višinami, najvišji med njimi dosega višino

45 metrov. Ti izpusti so vezani na naprave, ki se po svojih tehnoloških procesih razlikujejo, kot se razlikujejo tudi predpisane mejne koncentracijske vrednosti polutantov, saj ima vsak tehnološki proces specifične odpadne

»V družbi Talum imamo 48 izpustov emisij snovi v zrak z različnimi višinami, najvišji med njimi dosega višino 45 metrov.«

Marjan Pifinger in Milorad Lazić

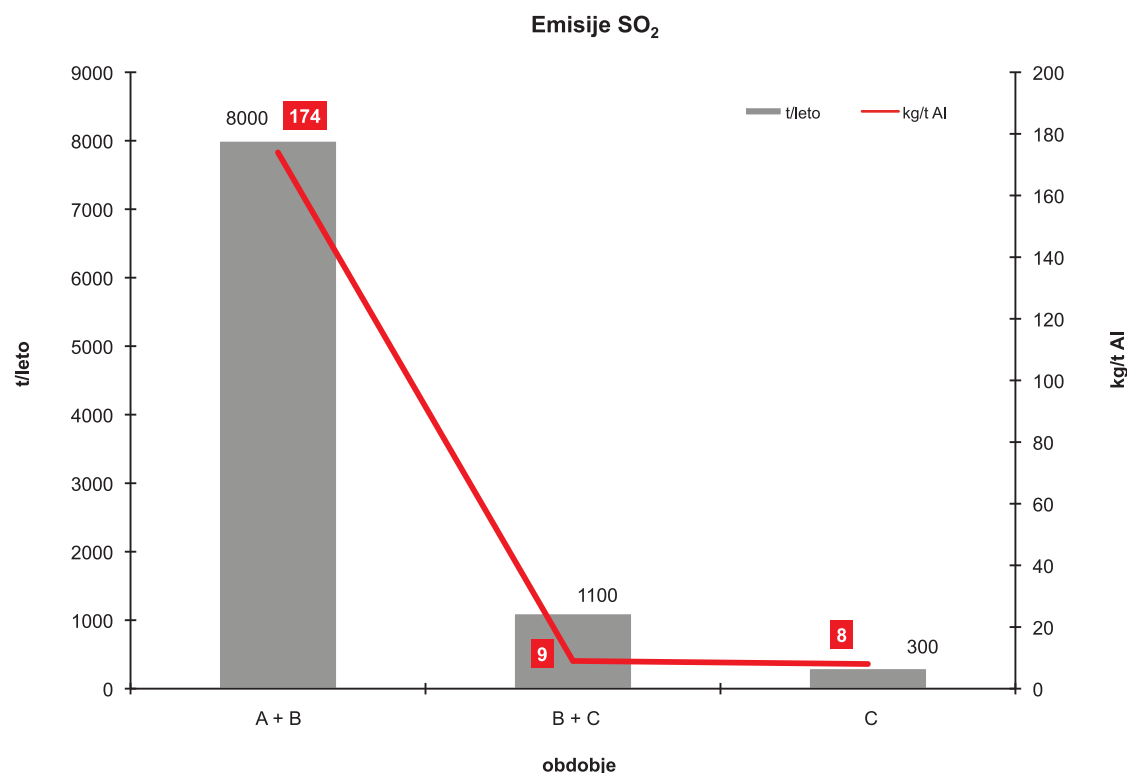
Zdenka Hanc

pline. Z različno izbrano *najboljšo razpoložljivo tehniko* naprave (NRT ali angl. *best available technique – BAT*) zadostimo mejnim koncentracijskim vrednostim, tako da ima večina izpustov v Talumu ustrezno čistilno napravo pred izpustom v atmosfero. Način čiščenja je odvisen od vrste odpadnih plinov. Tehnološki procesi vključujejo v glavnem štiri vrste čiščenja, zato delujejo tudi štiri različne vrste čistilnih naprav.

Najpogostejše uporabljena tehnika čiščenja je **suho čiščenje** odpadnih plinov. Odstranjevanje trdnih prašnih delcev in kovin v prahu zagotavljamo z **vrečastimi filtri**. S suhim čiščenjem očistimo iz odpadnih plinov poleg molekul v plinski fazi tudi trdne delce. Takšen primer je odstranjevanje plinskih fluoridov z vezavo na glinico na izpustu iz elektrolize C in izpustu iz Riedhammerjeve peči pri proizvodnji pečenih anod. Kovine v prahu, fluorida, kloride in dioksine v odpadnih plinih, ki nastanejo pri pretaljevanju aluminija v livarnah (izpusti iz talilnih peči S6, T1, T2, T4), pa odstranimo z **vezavo na kombinacijo apna in aktivnega oglja**. Adsorpcijsko sredstvo je lahko tudi prašna frakcija petrokoka, ki veže nase organske hlapne snovi iz katranske smole pri pripravi zelenih anod.

Naslednja vrsta čistilnih naprav so dodatne komore za **termično oksidacijo** različnih organskih snovi (angl. *after burner*), ki so sestavni del naprave za pretaljevanje. Pri temperaturah okrog 850 °C dosežemo popolno oksidacijo nevarnih snovi, kot so benzen, policiklični aromatski ogljikovodiki in druge organske snovi, v ogljikov dioksid in vodo. Uporabljamo jih predvsem v livarnah, kjer pretaljujemo odpadni aluminij z ostanki olja in plastike, ali v procesih, pri katerih poteka obdelava aluminjskih proizvodov z emulzijo ali mazivnimi olji (npr. proizvodnja rondelic).

Posebna čistilna naprava je tudi **elektrofilter**, katerega naloga je odstranjevanje katrana na izpustu z oznako AM2 iz Riedhammerjeve peči. Verjetno je

Slika 1: Emisije SO₂ v tehnološki obdobjih elektroliz A, B in C

čistilna naprava na izpustu AM2 najkompleksnejša, saj se iz odpadnih plinov naprej z elektrofiltri odstranijo katran, plinski fluoridi in deloma težkohlape organske snovi s pomočjo suhega čiščenja z glinico, potem pa še prašni delci (glinica) z vrečastimi filtri. Odpadno glinico iz čistilne naprave vrnemo v elektrolizo.

Mejne vrednosti emisij so določene za vsak izpust v okviru posamezne de-

vnosti v okoljevarstvenem dovoljenju (OVD) z datumom 29. 11. 2007, ki ga je izdala Agencija Republike Slovenije za okolje in prostor (ARSO). ARSO deluje v okviru Ministrstva za okolje in prostor (MOP) in zagotavlja izvajanje predpisov, medtem ko je naloga Inšpektorata RS za okolje in prostor, da izvaja nadzor nad podjetji. ARSO v dovoljenjih predpiše podjetjem, da zagotovijo obratovalni monitoring na

izpustih, kar pomeni obvezno izvedbo t. i. **občasnih meritev** vsaka tri leta (v začetku so bile predpisane vsakoletne meritve) pri pooblaščenem podjetju. Občasne meritve smejo izvajati le laboratoriji, ki so za to pri ARSO pridobili pooblastilo. Pogoja za pridobitev pooblastila sta tudi zagotavljanje kakovosti po ISO/IEC 17025 in pridobljena akreditacija pri Slovenski akreditaciji za izvajanje občnih meritev. Poobla-

stilo je družba Talum, d. d., DE Kontrola kakovosti uspešno pridobila za meritve celotnega prahu in plinskih fluoridov, letos pa se temu naboru pridružuje še pet novih parametrov: CO, O₂, NO, NO₂ in SO₂. S tem smo si omogočili izvajanje monitoringa na širšem spektru izpustov, in to za družbo Talum in za druga podjetja (npr. Silkem, d. o. o., Perutnina, d. d., ipd.). Ker je izpustov v družbi Talum precej, izvaja občasne meritve več pooblaščenih laboratorijev. Ob tem je treba poudariti, da so bile vse občasne meritve emisij snovi v zrak leta 2009 v okviru zakonsko dovoljenih vrednosti. Za zagotavljanje kakovosti rezultatov občasnih meritev je DE Kontrola kakovosti septembra lani organizirala medlaboratorijske primerjalne meritve v Talumu, saj predstavlja sodelovanje na takšnih testiranjih v Nemčiji ali Franciji precejšen strošek. Izkazalo se je, da so določeni izpusti v Talumu za takšna testiranja zelo primerni (homogenost pretoka, konstantno obratovanje, sestava odpadnih plinov). Pri primerjalnih meritvah so sodelovala tudi naslednja podjetja: Zavod za zdravstveno varstvo, Inštitut za varstvo okolja iz Maribora, Erico, d. o. o., iz Velenja in EKO Ekoinženiring, d. o. o., iz Raven na Koroškem. V sklepu poročila o medlaboratorijskem testiranju je bilo ugotovljeno, da so bile izvedene meritve uspešne za vse udeležence. Drugi način nadzora nad emisijami snovi v zrak je zagotavljanje **trajnih meritev** na izpustih, ki presegajo določeno vrednost masnega pretoka polutanta. To pomeni, da se meritve izvajajo neprekinjeno vse leto. V Talumu sta takšna izpusta iz elektrolize C, ker je vsota masnega pretoka CO večja od 100 kg/h, vsota plinskih fluoridov večja od 0,3 kg/h in vsota celotnega prahu večja od 3 kg/h. Trajne meritve hitrosti odpadnih plinov merimo z ultrazvočno metodo, celotnega prahu z lasersko tehniko pri vidni svetlobi, meritve ogljikovega monoksida, vodne vlage in plinskih fluoridov pa z absorpcijo v ultravijoličnem spektru svetlobe proizvajalca Sick Maihak AG iz Nemčije. Avtomatski merilni sistem

(AMS) za trajno merjenje je treba vsako leto preveriti, vsako tretje leto pa rekalibrirati po posebnem standardnem postopku. Poleg vsakoletnega rednega servisa lahko te naprave preverja in kalibra le pooblaščen laboratorij, ki je pri ARSO pridobil pooblastilo za nadzor nad AMS, in to po referenčnih metodah, ki so identične občasnim meritvam. Tudi to pooblastilo je družba Talum, DE Kontrola kakovosti uspešno pridobila.

In končno še nadzor kakovosti zunanjega zraka kot posledice emisij snovi v zrak. Z zmanjšanjem količin celotnega prahu in SO₂ smo v zadnjih letih prispevali k boljši kakovosti zunanjega zraka (slika 1), kar pa bo, ne glede na količino proizvodnje, treba dokazati s posebnimi meritvami prašnih delcev pod 10 mikronov (PM₁₀) in SO₂ v obdobju 2010/2011. Družba Talum, d. d., DE Kontrola kakovosti bo izvedla meritve PM₁₀ in dušikovih oksidov (NO_x) tudi za potrebe podjetja Silkem, d. o. o. Tudi za tovrstne meritve in izvedbo dveletne naloge je družba Talum, d. d., DE Kontrola kakovosti pri ARSO pridobila pooblastilo. Po opravljenih meritvah bosta izdelana računski disperzijski model širjenja onesnaženja v območju z radijem do 2,5 km ter ocena celotne in dodatne obremenitve. Merilni instrumenti bodo nameščeni v obstoječi meteorološki postaji, ki je leta 2009 postala tudi uradna meteorološka postaja Kidričevo – Talum z vpisom v seznam meteoroloških postaj v Sloveniji. Skupina za vzdrževanje avtomatskih naprav pri DE Vzdrževanje in Služba za informatiko skrbita za zajem podatkov in prenos le-teh na internetni spletni portal Taluma.

S pridobitvijo kar treh pooblastil ARSO za področje celotnega nadzora nad emisijami in imisijami snovi v zraku je bila družbi Talum, d. d., DE Kontrola kakovosti zaupana odgovorna in zahtevna naloga, ki bo končana v naslednjih dveh letih. S tem bo izpolnjena ena izmed posebnih zahtev iz OVD, vendar pa bo tudi podlaga za vse prihodnje razvojne investicijske projekte podjetij na lokaciji Taluma. **x**

Čiščenje prostorov

LILIJANA DITRIH

FOTO: SRDAN MOHORIČ

Vida Fruk

Ko pridemo v službo, se nam zdi popolnoma samoumevno, da so naše pisarne, toaletni prostori, garderobe, jedilnica, drugi skupni prostori čisti in urejeni. Za to skrbi naša hčerinska družba Revital. V okviru Revitala deluje skupina za čiščenje prostorov, v kateri dela 33 sodelavk in sodelavcev. Še nedolgo tega je skupina štela celo 55 zaposlenih. Skupina je poleg vrtnarstva tudi največja organizacijska enota v Revitalu. Od vsega začetka jo vodi Vida Fruk, s katero smo se pogovarjali o njihovi dejavnosti, o njenem delu. Ko sem se pripravljala na pogovor z Vido, sem izvedela, da je po prvi izobrazbi metalurška tehnica. Redka izbira poklica za žensko! V svoji stroki je delala dve leti, in sicer v Tamu v Mariboru. V takratnem TGA bi jo takoj zaposlili v stroki, le »pravega spola« bi morala biti. Tako je v TGA začela delati na področju urejanja prostorov in Talumu oziroma Revitalu je »zvesta« že dobrih 22 let.

»V skupini za urejanje prostorov je zaposlenih 13 moških in 20 žensk.

Imamo precej težav z odsotnostjo, saj so trenutno štiri sodelavke na bolniškem dopustu. Prav tako sta dlje časa na bolniškem dopustu še dva sodelavca, dva pa sta »štiriurnika«. Probleme pri organizaciji dela nam povzroča tudi 36-urni delavnik, kar pomeni, da sta vsak dan dve delavki doma. Tako imamo na razpolago takoj šest delavcev manj.

Četrtno dela opravljamo za zunanje uporabnike, za trg, kjer je polno angažiranih sedem sodelavk. Tako nas za Talum, hčere in Silkem ne ostane prav veliko. Štirje sodelavci delajo v izmeni, saj mora biti nekdo vedno prisoten 24 ur na dan. Delamo tudi čez vikende in za praznike. Delati začnemo že ob petih. Sodelavci večinoma skrbijo za garderobe. En sodelavec čisti avtomobile, toči gorivo, čisti garaže, drugi strojno pometa obe livarni, DE Izparilniki in Ulitki, dva delata v delavnicah, eden osem ur, drugi pa štiri. Vsi preostali delajo v garderobah. Sodelavci so vsi invalidi in čiščenja si seveda niso izbrali sami. Tako je včasih težko,

saj menijo, da sta čiščenje in urejanje prostorov bolj »žensko« delo. Pa tudi drugi sodelavci so kdaj nesramni, jih »pikajo« in tako ni ravno prav prijetno. Ob 13. uri se vsi skupaj zberemo v jedilnici in jo s skupnimi močmi počistimo. Hčere, Silkem, obratno ambulanto, upravo in del obratov čistimo popoldne.«

»Tudi pri urejanju in čiščenju prostorov si je treba pridobivati nova znanja, spoznavati nove materiale, čistila, uporabo strojev. Vedno se kaj spreminja in temu poskušamo slediti. Ko so nam zvišali minimalne plače, je bilo med sodelavci precej negodovanja in slišali smo marsikatero besedo, ki nas je prizadela. Tako so delavci v obratih pa tudi sodelavke v upravi to povišanje komentirali z besedami: »Zdaj pa zaslužim kot čistilka.« Ni več tistega pravega, tovariškega odnosa. Naše delo se večkrat podcenjuje, ponižuje – »Ko si čistilka, si vedno čistilka.« Marsikateri delavec ne ve, kako je ime sodelavki, ki čisti pri njih, ne vedo, da je npr. Ana, Marija ... Lahko povem, da ima večina mojih sodelavk srednjo šolo, ena celo višjo. Tudi pri našem delu je potrebno znanje. Marmorja, novih, modernih sanitarij, ambulant ne moreš čistiti z navadnimi čistili. Vedno več je tudi dela s stroji. Dela s stroji se je treba naučiti, zanje primereno skrbeti, jih vzdrževati. Včasih se seveda tudi pokvari. Manjša popravila opravita kar dva naša »fanta«, tako da nam za vsako malenkost ni treba klicati servisa. Tudi v DE Vzdrževanje nam priskočijo na pomoč. Strojno čistimo predvsem velike površine, vseeno pa ostaja še veliko ročnega dela. Pri svojem delu večinoma upo-

rabljamo čistila Ecolaba. Količino posameznih stvari smo tudi zmanjšali ali pa smo jih celo ukinili (npr. dišavčke).«

Vido sem povprašala, kako sami skrbimo za red, čistočo. Ni ji vseeno, ko vidi, da za naše nove, čudovite garderobe in sanitarije ne skrbimo tako skrbno, kot bi lahko. Pri tem je pohvalila sodelavce v Silkemu, kjer imajo že stare, dotrajane prostore, a zanje bolje skrbijo. Meni, da je vse skupaj povezano tudi s krizo, recesijo. Skupaj s sodelavci tudi sama poprime krpo. Meni, da je pri delu zelo pomembno, da si sodelavci pomagajo, se kdaj tudi pošalijo.

Vido sem vprašala tudi, kako naprej. Ob delu je doštudirala na Visoki ekonomski šoli in si pridobila strokovni naziv diplomirana ekonomistka. Upa, da bo kdaj lahko delala v tem poklicu, čeprav se zaveda, da je sedaj težko najti novo, drugo službo. V Talumu ne vidi ravno veliko možnosti, saj meni, da večkrat damo prednost tistim od zunaj kot svojim sodelavcem.

Za konec še nekaj zanimivih podatkov o površinah, ki jih čistijo:

- 2.224 m² garderob,
- 1.169 m² čajarn in jedilnice,
- 22.855 m² delavnic, obratov,
- 15.933 m² pisarn.

Vsak dan je treba napolniti:

- 300 podajalnikov za toaletni papir in brisače,
- 168 milnikov za tekoče milo,
- 80 milnikov za gel za tuširanje,
- 97 milnikov za paste.x

INTERVJU

Pogovarjali smo se z dr. Mirom Žuncem

Prvi nadzornik Taluma

DARKO FERLINC
FOTO: SRDAN MOHORIČ

Prosim vas, da se našim bralcem najprej na kratko predstavite.

Sem doktor elektrotehnike energetike z več kot desetletnimi izkušnjami, predvsem na področju razvoja in vodenja razvoja elektroenergetskih sistemov in vodenja distribucijskih sistemov. Doktoriral sem leta 2004 iz termike vodnikov za daljnovidne sisteme. Sodeloval sem v mednarodnih ekspertnih skupinah za razvoj evropskega prenosnega omrežja UCTE, sem pa tudi član mednarodnega sveta za velike elektroenergetske sisteme CIGRE in ameriškega združenja elektroinženirjev IEEE.

Kako ste postali prvi nadzornik v Talumu?

Kot delavec Elesa sem bil izvoljen v skupino treh nadzornikov glede na Elesov 80-odstotni lastniški delež v družbi Talum. Na konstitutivni seji sem bil nato izvoljen za predsednika Nadzornega sveta Taluma.

Ste že kdaj opravljali podobne naloge?

Nisem, ampak vsak človek mora v svojem življenju vse narediti prvič. Sem pa nadzornik s pridobljenim potrdilom o usposobljenosti člana nadzornih svetov in upravnih odborov družb.

Kot gospodarstvenika vas seveda zanima dogajanje v t. i. finančnem sektorju in v gospodarstvu. Zanima me vaš pogled na svetovno krizo. Nekatere države že napovedujejo izhod iz recesije, drugih se ta še trdno drži.

Vsaka kriza je lahko tudi priložnost za prenovu in zagon svetovnega gospodarstva. Na prihodnost gledam optimistično, predvidevam izhod iz te krize in nov zagon gospodarstva. V svetu se veliko govori o tretji tehnološki revoluciji, ki naj bi prinesla brezogljene tehnologije. Menim, da bi Slovenija v tej smeri morala pripraviti izhodno strategijo.

Kako gledate na isto problematiko v Sloveniji in seveda v Talumu?

Talum je dobro organizirana gospodarska družba na dobrih temeljih. Po mojem mnenju bo nov zagon v svetovnem gospodarstvu omogočil tudi Talumu nadaljevanje več kot 50-letne tradicije v še večjem razmahu.

Si upate napovedati »prihodnost« Taluma glede na sedanjo krizo?

Vse bo odvisno od pripravljenih načrtov, programa in strategije posloводства, pa tudi od okrevanja svetovnega gospodarstva.

»Doktoriral sem leta 2004 iz termike vodnikov za daljnovidne sisteme.«

Kako lahko lastnik Taluma, torej Eles, pomaga reševati krizno stanje v Talumu?

Eles se bo kot lastnik z večinskim deležem obnašal racionalno, a Talum se mora zavedati, da je Eles regulirana dejavnost in da ima s tem na slovenskem elektroenergetskem trgu določene obveznosti. Eles mora biti transparenten in korekten do vseh udeležencev trga pod enakimi pogoji. Če pa bo Talum potreboval pri svojih razvojnih načrtih kakšno strokovno pomoč, je na Elesu veliko dobrih strokovnjakov elektroenergetikov, ki vam bomo lahko pomagali.

V kakšni kondiciji je bil Talum, ko ste postali predsednik Nadzornega sveta?

Na prvi konstitutivni seji Nadzornega sveta, ki je bila 1. decembra 2009, nam je poslovodstvo predstavilo poslovno poročilo. Takrat smo spoznali, da bo predvidena izguba družbe ob koncu leta 2009 10 milijonov evrov.

Nadzorni svet ima pooblastila za imenovanje ali razrešitev članov in predsednika Uprave. Podaljšali ste jim mandat. Torej jim zaupate?

Začetek je vsekakor obetaven, tako da gledam z optimizmom na prihodnje sodelovanje. Vsekakor pa bo čas pokazal svoje.

Talum je v svoji zgodovini prebrodil kar nekaj kriz. Postopki in odločitve, predvsem Uprave, so v takih obdobjih mnogo zahtevnejši kot na primer v času konjunktura,

»Na prihodnost gledam optimistično, predvidevam izhod iz te krize in nov zagon gospodarstva.«

ko družba s svojim poslovanjem ustvarja dobiček. Kako ocenjujete delo Uprave Taluma v dosedanjem kriznem obdobju?

Premalo časa sem na tem položaju in celovit odgovor vam bom lahko dal šele čez nekaj mesecev.

Kaj menite o predlogu sindikatov o minimalni plači delavk in delavcev v višini 600 evrov (neto)?

Za to je treba narediti finančno analizo in pogledati izsledke, kako bo družba prenesla ta dodatni finančni izdatek. Menim, da je to vprašanje bolj primereno za poslovodstvo, vsekakor pa je dobro delo treba zmeraj dobro nagraditi.

bilo ravno vzorno. Kakšno se vam zdi danes oziroma kaj pričakujete na tem področju?

Mirno lahko rečem, da je danes sodelovanje uprave Taluma z Nadzornim svetom vzorno. Nadzorni svet pa bo naredil vse, da bo Talum posloval v skladu s slovensko zakonodajo.

Kakšni so vaši pogledi na razvoj Taluma oziroma kakšni so cilji, morebitni ukrepi ali predlogi Nadzornega sveta za naprej?

Talumov prihodnji razvoj bo odvisen predvsem od usode proizvodnje aluminija v elektrolizah, saj količina in kakovost kovine iz tega vira odločilno vplivata na strukturo in obseg celotne blagovne proizvodnje. V vsakem primeru bo treba še naprej razvijati proizvodnjo na osnovi odpadnega aluminija, saj za to že obstaja solidna tehnološka oprema, pa tudi dokaj velik obseg izkušenj in znanja s tega področja. Vsekakor pa bo imelo – tako kot vedno – na smer in intenzivnost Talumovega razvoja odločilen vpliv makroekonomsko okolje, predvsem razmere na trgih, ki so za Talum najpomembnejši kupci. Talumovo vodstvo je začelo projekt organizacijske prenove celotne družbe, ki bo poleg vseh drugih ukrepov pomagal podjetju pri premagovanju sedanjih in prihodnjih težav, pa tudi pri uresničevanju prihodnjih razvojnih ciljev.

»Talumov prihodnji razvoj bo odvisen predvsem od usode proizvodnje aluminija v elektrolizah, saj količina in kakovost kovine iz tega vira odločilno vplivata na strukturo in obseg celotne blagovne proizvodnje.«

Gospod predsednik, imate kakšen hobi?

Ne morem reči, da imam kakšen specifičen hobi, a ko mi čas dopušča, rad igram tenis, se spustim po belih strminah ali vzamem v roke kakšno dobro knjigo. Seveda pa je tukaj tudi družina, s katero rad preživljam proste trenutke.

Kakšne so glavne naloge Nadzornega sveta in kakšna je odgovornost predsednika in članov?

Naloge Nadzornega sveta in njegovih članov so definirane v Statutu družbe, v Poslovniku o delu Nadzornega sveta ter v Zakonu o gospodarskih družbah (ZGD-1).

Sodelovanje Uprave Taluma z Nadzornim svetom v preteklosti ni

»Mirno lahko rečem, da je danes sodelovanje uprave Taluma z Nadzornim svetom vzorno.«

Kaj bi na koncu sporočili našim delavcem?

Sporočam jim, da bom kot predsednik Nadzornega sveta naredil vse, kar je v moji moči, da bo družba Talum poslovala uspešno in da bodo tvorci uspeha tudi ustrezno nagrajeni.

Gospod predsednik, hvala za odgovore!^x

Vodik – gorivo prihodnosti

ALEKSANDRA JELUŠIČ

FOTO:

http://www.rcs.bham.ac.uk/hydrogenproject/Hydrogen_fuel_station__pump.jpg

Naš planet je ves čas izpostavljen velikim količinam CO₂, ki bo dolgo-časno zaradi učinka tople grede pripeljal do naravne katastrofe. Znanstveniki se že kaki dve desetletji ukvarjajo z idejo, kako nadomestiti klasične energetske vire z novodobnimi, ki so ekološko sprejemljivi in cenovno dostopni. Tako se je porodila ideja o vodiku kot energetskem viru prihodnosti. Da bi bolje razumeli to ekološko in tehnološko idejo, moramo pogledati v skrivnost vodika. Aluminij v stiku z vodo ob prisotnosti galija tvori nekakšno »zaščitno plast«. Pri tem nastajata vodik in aluminijev oksid, pri čemer se aluminij porablja, galij pa ne. Stranska produkta te kemične reakcije sta le vročina in voda, ki izpari v ozračje in je torej ekološko povsem sprejemljiva. Treba je omeniti, da je vodik najlažji element, toda ne smemo pozabiti, da ima tudi nekaj neprijetnih lastnosti. Utekočini se šele pri zelo nizki temperaturi, pri -253 °C. Takšno temperaturo bodo morali ohranjati tudi rezervoarji za gorivo. BMV je tako izdelal avtomobil na vodikov pogon, katerega rezervoar za gorivo so prevlekli s kar 70 sloji steklenih vlaken in aluminija. Drugi problem je varnost, saj je vodik precej vnetljiv, a znanstveniki zagovarjajo tezo, da ne gre za nič večje tveganje kot pri gorivih, ki jih uporabljamo danes. Naslednji problem je cena aluminija, ki je precej visoka. Recikliranje aluminijevega oksida zahteva elektrolizo. Tudi vodikovim avtomobilom bo treba dotakati gorivo, kar pomeni, da potrebujemo vodikove črpalke. Evropa je že na poti do rešitve tega problema, saj je predlog evropske direktive o vodiku že pripravljen; tudi Slovenija predvideva, da bi do leta 2023 imeli dvanajst črpalk z vodikom.

Vodikovi energetski viri torej niso nekaj futurističnega in daljnosežnega, pravkar se dogajajo. Največje avtomobilske korporacije, kot so BMV, General Motors, Honda, Toyota in druge, so

na trg že poslale svoje modele avtomobilov na vodikovo gorivo. V tem nedvomno prednjači ZDA, saj je na tem območju že več kot 61 vodikovih črpalk. Preseneča tudi Islandija, saj imajo tam črpalke za vozila na vodikov pogon že od leta 2003, ki jo je doslej lahko uporabljalo le nekaj avtobusov, a so se jim v zadnjih letih pridružili tudi osebni avtomobili. Ideja in projekt veliko obetata, predvsem z ekološkega vidika, saj takšna vozila v ozračje spuščajo le vodno paro. V prihodnosti bomo torej lahko uživali v vožnji, ne da bi onesnaževali okolje.

Pokukajmo še v zračni promet. Leta 2008 je nad Španijo poletelo prvo letalo na vodikov pogon s človeško posadko. Plovilo je izdelal letalski gigant Boeing. Letalo je prestalo vse teste, zato so pri Boeingu prepričani, da bo to privedlo do razvoja nove generacije okolju prijaznih plovil.

Pa si dovolimo še malce futurologije. Leta 2025 naj bi začeli proizvajati enokolesno vozilo Embrio, ki bo popolnoma novo cestno doživetje. To vozilo je podobno leteči metli ali leteči preprogi in deluje na vodikov pogon. Med vožnjo nam bo pomagalo več robotov. Vozili ga bomo podobno kot čarovnice metlo, torej z menjavanjem težišč, ki ga bo omogočal zapleten sistem senzorjev in girokopov.

Prihodnost je torej ekološko precej obetajoča in tehnično nenavadna. Lahko bi rekli, da vsak dan v svojih rokah držimo energetski vir prihodnosti in ne samo navaden kos aluminija. **x**

Pomagati s krvjo

DARKO FERLINČ

FOTO: SLAVICA PIČERKO PEKLAR

Vlado Gregorec in Branko Mohorko

Branko Mohorko stotič daroval kri v transfuzijskem oddelku ptujske bolnišnice.

Leta 2007 smo v majski številki časopisa Aluminij objavili reportažo z naslovom Kri ni voda. V njej sem zapisal nekatere podatke o krvi in predvsem o naših, Talumovih krvodajalcih. Nisem pa pisal o posameznikih, zato bom to naredil tokrat. Razlog? Stoto darovanje krvi.

Pisal bom o dveh krvodajalcih, ki sta dala kri že stokrat. To sta naš kurir Branko Mohorko in naš nekdanji sodelavec Vlado Gregorec. Že stokrat sta torej ponovila to humanitarno dejanje. Pa malo računajmo. Zelo dober krvodajalec lahko daruje kri štirikrat na leto. Če torej delimo sto s štiri, dobimo 25 let neprekinjenega darovanja krvi. Seveda pa je izračun le teoretičen. Ljudje pač ne morejo vedno tako pogosto dajati krvi in zato se doba teh humanitarnih aktivnosti daljša.

Oba sta, kot je to pri mnogih fantih

skoraj že običajno, prvič darovala kri, ko sta služila vojaški rok. Branko Mohorko je to prvič naredil v Beogradu leta 1974. Od takrat je reden krvodajalec. V vseh teh letih je k tej dejavnosti pritegnil tudi nekaj svojih znancev in prijateljev. Če mu bo zdravje dopuščalo, bo krvodajalec še najmanj deset let.

Ob tej priložnosti – stotem darovanju krvi – je v prostorih enote za transfuzijsko dejavnost Centra za transfuzijsko medicino v ptujski bolnišnici 28. decembra 2009 potekala posebna svečanost, na kateri so se zahvalili obema krvodajalcema. Poleg njiju so se svečanosti udeležili še predstavniki enote za transfuzijsko dejavnost na Ptuj, ki jo vodi Irena Maračič, predstavniki bolnišnice in Območnega združenja RK Ptuj.

Za konec naj zapišem, da nas Branko Mohorko vabi, da se pridružimo Talumovim krvodajalcem in s tem pomagamo tistim, ki potrebujejo kri. **x**

Fotografije meseca

Bedanec z Vitranca. Foto: Andrej Brumen.

Fašenk v Talumu. Foto: Aleš Meglič.

Orači iz Hajdoš. Foto: Roman Petek.

Sneženi mož pred livarno. Foto: Slavko Krajnc.

Mavrica. Foto: Jasna Babič Čuš.

Veljaš, kolikor tehtaš

ALEKSANDRA JELUŠIČ

Treba je biti bister, da človek zbere ves ta denar, in neumen, da si ga želi.
(Gilbert Keith Chesterton)

V dneh, ko nam haitijska nočna mora ne da spati in si trgovci z otroškim blagom manejo roke, saj v zavetiščih izginjajo sirote, je ponovno čas, da se vrnemo k materi Zemlji in si postavimo najbolj prvobitno vprašanje, na katero ne želimo slišati odgovora: »Kdaj bo človeštvo spoznalo, da je kapitalistična teorija profita dolgoročno največja izguba, ki jo lahko pride-lamo?« Pa vendar je iz tega ustaljene-ga družbenega vzorca profita težko izstopiti, saj to pomeni, da te družba izobči in potisne na dno hierarhične lestvice golega preživetja. Bodimo odkriti, v sodobni družbi bolj kot kdaj doslej velja načelo, da veljaš toliko, kolikor tehtaš. Pri tem ni mišljena naša živa teža, temveč predvsem teža naše bančne kartice, s katero si lahko na razprodaji sanj kupimo vse tisto, o čemer smo sanjali, a vprašanje je, koliko zadovoljstva nam bo resnično prineslo. Profitno naravnana družba je izrinila srednji sloj, ki je nudil zmerno lagodje in je bil nekako recept za temu primerno srečo, s katero se je dalo živeti na dolgi rok, in v svojem večnem lovu za več ustvarila dve nasprotujoči si polobli. Ne govorimo o severni in južni polobli, govorimo o peščici blazno bogatih, katerih edini cilj je maksimiranje dobička, in na drugi strani o množici ljudi na robu preživetja, ki se dan za dnem prebijajo skozi eksistenčna vprašanja brez odgovorov. Pri tem je še najbolj shrljivo, da nihče ni resnično srečen. Med maksimiranjem dobička in srečo torej ni enačaja, in ko se končno prebiješ na vrh piramide, ugotoviš, da pogled od zgoraj sploh ni tako osrečujoč. Zakaj torej še vedno maksimiramo profite in ostajamo zvesti kapitalistični miselnosti? Kaj nas žene? Pred nekaj tedni sem sedela pri kavi z astrofizikom, ki

ga zanima ustroj vesolja, in na pre-prosto vprašanje, kaj bo rešilo svet, je imel še bolj preprost odgovor: Zemlja je del vesolja in v vesolju je vse v ravnovesju; če ne spoštuješ ravnovesja, se tehničar prevesi in vse se sesuje. A v tem tehtanju človek ne more biti zmagovalec in haitijska zgodba je nazoren prikaz tega, kaj se zgodi, če iz narave vzameš več, kot si pripravljen položiti nazaj vanjo. Narava ne more izgubiti, ker je del večjega sistema, ki ga človek ne bo nikoli do popolnosti razumel. Ves ta profit je torej igranje z nevarnim ognjem. V družbi torej ne moremo menjavati s profitom, saj pri tem ne gre za menjavo. In naše vprašanje nam da logičen odgovor, da bo treba nekaj spremeniti ... Če jaz tebi dam jabolko in nazaj dobim hruško, potem lahko govorimo o menjavi, ki je ravnovesna. Pri tem ničesar ne pridobim in ničesar ne izgubim. Rezultat takšne menjave je torej obo-

jestransko zadovoljstvo in posledično sreča. In če jaz tebi dam jabolko, ti pa meni ogrizek, potem sta najina sreča in zadovoljstvo na majavih tleh. Narava takšnega načina ne pozna, in prav zaradi neupoštevanja naravnih zakonitosti, ki vladajo na zemlji in v vesolju, bomo nekoč plačali visok ekološki davek. Onesnaženost sveta se začne v naših glavah, saj je realizacija naših idej, porajajočih se v našem zapletenem umu, danes največji sovražnik narave. In medtem ko se mi vsak dan pehamo po načelu profita, revija National Geographic v februar-ski številki poroča o spreminjanju planeta Mars v novo Zemljo, kar naj bi realizirali v tisočih letih. Že čez sto let bodo naši potomci na tem oddaljenem planetu postavljali velika vesoljska zrcala, ki bodo odbijala Sončevo svetlobo na led in s tem pridelala dovolj CO₂, ki dolgoročno pomeni življenje. Stvar niti ni tako zelo futuristična in

časovno oddaljena, saj se bodo s tem problemom lahko soočali že naši pravnuki. A isti znanstveniki imajo tudi vizijo o gradnji jedrskih in vetrnih elektrarn, kar precej zbode v oči. Torej se človeštvo iz različnih haitijskih zgodb ne bo prav nič naučilo in naš um že za tisoč let naprej predvideva planetarno onesnaževanje. In ko obrnem list revije, naletim na opustošenje do sedaj neokrnjene Patagonije in na neusmiljeno taljenje ledenika Pija XI. Človekov um je kot samonikla rastlina, lahko ga stokrat izpuliš, pa se bodo njegove ideje razrasle in uničile vse pred seboj. A ker je narava v ravnovesju, bo tudi naš um nekoč prisiljen razmišljati drugače. Morda se tiha revolucija uma že dogaja, samo ozreti se moramo okoli sebe v veri, da bo nekoč človek bolj vreden tega, čemur pravimo Narava.x

Smučišče Trije kralji

DANICA HRNČIČ
FOTO: SLAVKO HRNČIČ

»Smučišče Trije kralji je družinsko smučišče z dvema smučarskima progama z vlečnicama.«

Letošnja zima je naklonjena vsem, ki uživajo v zimskih aktivnostih in radostih na snegu. Snežna odeja je prekrila domala celo Slovenijo. Zimske počitnice so pred vrati in marsikdo že komaj čaka, da se odpravi na bele strmine doma ali v tujino. Sama sem v začetku februarja obiskala bližnje smučišče Trije kralji, ki ga poznate mnogi, saj ima Talum v penzionu Jakec svoje počitniške apartmaje. Glede na to, da sem bila letošnjo zimo prvič na smučeh, je bila to najboljša odločitev, ker smučišče ni preveč zahtevno.

Pa prav tisti dan je bilo v dolini oblačno, pihal je jug in že med potjo sem razmišljala, da s smuko najbrž ne bo nič. Pa ni bilo tako. Začela sem se vzpenjati po 16 km poti pri tovarni Impol skozi lepe pohorske vasice Visole, Veliko Tinje in Planina pod Šumikom. Cesta je bila kopna do Planine pod Šumikom, naprej skozi smrekov gozd pa snežena in pole-denela, vendar solidno očiščena in posipana. Na vrhu sta me pozdravila sonce in prava zimska idila. Po številnih avtomobilih na parkirišču in avto-

busu sem predvidevala, da je na smučišču pravi zimski živžav.

V penzionu Jakec sem se ustavila na okrepčilu. Talum ima v penzionu tri apartmaje, ki so bili v celoti prenovljeni leta 2008. Po informacijah, ki sem jih dobila v Vitalu, so v tem času tudi polno zasedeni, zato sem upala, da srečam kakšen znan obraz iz Taluma in pridobim izjavo o zadovoljstvu z

ne sprožite plazov. Želim vam dobro in varno smuko s povabilom, da utrinek s počitnic delite tudi z nami – s kakšno fotografijo ali zapisom, ki ju bomo v uredništvu zelo veseli.

Nekaj informacij o RTC Trije kralji

Rekreacijsko turistični center Jakec je zimsko in poletno letovišče na jugo-

urejenostjo apartmajev, smučišč, skratka kako preživljajo dopust.

V domu nisem nikogar srečala, zato sem se odpravila na smučišče in se spustila do vlečnice Črno jezero, kjer je bila velika gneča, saj je potekala smučarska šola predšolskih otrok. Po nekaj testnih zavojih na progi sem se odpravila na smučišče Veliki vrh, kjer ni bilo veliko smučarjev in proga ter sneg sta bila odlična. Veter je razgnal oblake in z vrha smučišča je bil lep razgled na Dravsko dolino. Čas je hitro mineval, popoldanska smuka se je bližala koncu in kar malo utrujena sem zapuščala smučišče.

Žal mi ni uspelo pridobiti nobene izjave, pa vendar lahko podam oceno in pohvalim oskrbnike smučišča Trije kralji. Obe progi, Črno jezero in Veliki vrh, sta bili dobro urejeni, kar je pogoj za dobro in varno smuko. Na smučiščih sem opazila tudi varnostnika, ki je skrbel za red in varnost na smučišču. Vsi, ki se odpravljate na smučanje, upoštevajte pravila varne smuke, saj v zadnjem času prevečkrat slišimo o nesrečah smučarjev. Posebej previdni bodite tisti, ki uživate v turni smuki, da

vzodnem delu Pohorja, na 1181 m nadmorske višine, približno 18 km iz centra Slovenske Bistrice. Štuhčev dom, sedaj Penzion »Jakec« je bil zgrajen leta 1956. V domu je 25 sob, 120 ležišč, 110 sedežev, letni vrt, mini igralnica, savna ter soba za rekreacijo. Smučišče Trije kralji je družinsko smučišče z dvema smučarskima progama z vlečnicama. Proga Črno jezero sodi po težavnosti med lahke, proga Veliki Vrh pa med srednje težke. Smučišče je opremljeno s sistemom za umetno zasneževanje. Smučarjem tekačem je na razpolago tekaška proga, dolga 4 km. Ob progi Črno jezero je urejena sankarska proga.

Od doma in s pobočja Velikega vrha je lep razgled od severa do juga. Na vzhodu padajo pobočja Bistriškega Pohorja proti Dravskemu polju, za katerim se severno dvigajo Slovenske gorice, južno pa Haloze; proti jugovzhodu se zvrstijo Boč, Donačka gora in Macelj, zadaj pa hribovje hrvaškega Zagorja; na jugu vidimo jugovzhodna pobočja Pohorja nad Dravinjsko dolino in Konjiško goro; razgled proti zahodu zakriva bližnji Veliki vrh; na

severu se razprostirajo obsežni gozdovi proti glavnemu pohorskemu grebenu v smeri proti Žigartovemu vrhu, bolj vzhodno pa so pobočja Slivniškega in Hočkega Pohorja.

Okolica Treh Kraljev, s čudovito cerkvico Svetih treh kraljev v neposredni bližini, ponuja neomejene možnosti sprehodov in pohodov ter ogleda številnih naravnih posebnosti. Zago-

tovo največ pohodnikov obišče pohorski biser Črno jezero, največje jezero na Pohorju, ki je od doma oddaljeno 45 minut lahke hoje. Jezero je bilo umetno narejeno že pred več kot 150 leti in v bližini cveti zelo redka mesojeda rastlina Rosika.

Dve uri prijetne hoje od penziona Jakec in že ste pri najlepšem slapu na Pohorju, slapu Šumik.

Ogleda vredne so 400 let stare lipe v vasi Kot nad Kebljem. Lipe so posadili Turki, da se njihov tabor ne bi videl dlje v okolico, ko so hodili pustošit po okoliških krajih

Na bližnji Osankarici je na ogled stalna razstava iz časov NOB. Prikazane so usode borcev Pohorskega bataljona in poslednje bojišče pohorskih junakov pri Treh žeblih.

Na tem delu Pohorja je ohranjena edina od mnogih partizanskih bolnišnic imenovana bolnica Jesen, ki je prav tako v neposredni bližini doma in lahko dostopna.^x

5. obarjada 50. kurentovanje

FOTO: SRDAN MOHORIČ, DARKO FERLINC

Skupina, ki je opravila demontažo naprav v livarni MWK v Maulbronnu v Nemčiji, in del njene opreme.

Od leve: Janez Cvetko, Dušan Pungaršek, Jože Premzl, Miran Jazbec, Danilo Preac, Bogdan Lukman, Ivan Hrtiš, Alojz Rumež, Jože Skuhala in Zvonko Predikaka

Vzdrževalci opravili demontažo v Nemčiji

BOGDAN LUKMAN

Ob koncu leta 2009, natančneje 22. in 23. decembra, smo si ogledali naprave, kupljene v livarni MWK v Maulbronn. Takrat smo dobili nalogo, da od možnih izvajalcev pridobimo ponudbe za demontažo teh naprav.

Že kar prve dni januarja 2010 smo v vzdrževanju »zavihali rokave«, kot temu radi rečemo. Pridobili smo nekaj ponudb, hkrati pa tudi sami izdelali kalkulacijo in plan za demontažo na-

prav z lastnim kadrom. Odločitev je bila potem logična in jasna. Tako smo v DE Vzdrževanje in DE Ulitki pripravili vse potrebno za to delo in vzdrževalci smo se na prvi del demontaže naprav v MWK v Maulbronn odpravili že 20. januarja.

Delo je potekalo po pripravljenem planu in dogovorjenih terminih. Za to se je najprej treba zahvaliti fantom, ki so naprave demontirali, in tudi fantom

v Talumu, ki so poskrbeli za vso potrebno podporo. S takšnim pristopom smo kar malo presenetili tudi vodstvo v MWK, saj si niso predstav-

jali, da smo lahko tudi »auslenderji« tako dobro organizirani.

Naprave so bile demontirane in pripeljane v Talum v planiranem času.x

OBARJADA

Kako so skuhali najboljšo obaro

DARKO FERLINC
FOTO: SRDAN MOHORIČ

Natovarjanje stroja

V soboto, 6. februarja, ko so se na Ptuj začele pustne norčije, se je zgodila tudi 5. obarjada, ki je potekala v sklopu 50. ptujskega kurentovanja. Dva in dvajset ekip, med njimi tudi Talumova, se je zbralo na dvorišču ptujske vinske kleti. Slabo vreme ni vplivalo na dobro razpoloženje, ki se je ustvarilo ob kotlih. Talumove barve so

zastopali Marko Drobnič, Mirko Veselič, Ivan Ogrinc in seveda Franc Roškar, glavni kuhar iz Vitala.

Vsaka ekipa je dobila piščančje meso. Čebulo, drugo zelenjavo in začimbe so prinesli člani ekip sami.

Kako torej skuhati dobro, najboljšo obaro? Kuharji vseh ekip so počeli, vsaj na videz, zelo podobne reči. Na

drobno so sekljali čebulo, paradižnik ... Pa vse skupaj, z mesom vred, zmetali v vodo. Mislim, da je naš Franci čebulo najprej malo pražil, seveda brez vode. In nato so kuhali. Dvaindvajset obar se je kuhalo kaki dve uri. In mislim, da so do imena dobra ali najboljša obara pripeljale tiste drobne skrivnosti in posebnosti vsakega kuharja, ki se najbrž začnejo že s kuhalnico, s katero se obara meša. In Franci je bil med vsemi največji mojster teh skrivnosti.

Komisija je nato ocenila vsako obaro posebej. Upoštevali so okus, videz, čvrstost in podobne reči. Najvišja možna ocena je bila 150 točk. Talumova ekipa, katere glavni je bil seveda kuhar Franci, je pripravila najboljšo obaro. In to daleč najboljšo, saj je prejela 30 točk več od drugouvrščene.

Najbrž pa so bili naši fantje – poleg tega, da so bili najboljši – tudi najlepši. **x**

Zmagovalna ekipa s predsednikom uprave.

LETOVANJE

Razpis za letovanje v počitniških kapacitetah za leto 2010

DANICA HRNČIČ

FOTO: SRDAN MOHORIČ

V Nerezinah in Červarju so na voljo naslednji termini za letovanje:

od 21. 6. 2010 do 28. 6. 2010
od 28. 6. 2010 do 5. 7. 2010
od 5. 7. 2010 do 12. 7. 2010
od 12. 7. 2010 do 19. 7. 2010
od 19. 7. 2010 do 26. 7. 2010
od 26. 7. 2010 do 2. 8. 2010
od 2. 8. 2010 do 9. 8. 2010
od 9. 8. 2010 do 16. 8. 2010
od 16. 8. 2010 do 23. 8. 2010
od 23. 8. 2010 do 30. 8. 2010

V počitniških kapacitetah lahko letujejo delavci Taluma in družb, v katerih je Talum edini družbenik, to pa so Alin, Revital, Storal, Vargas-Al in Vital, ter upokojenci vseh navedenih družb, če po izvedbi razpisa ostanejo prosta

mesta. Drugi lahko letujejo samo, če za letovanje ni prijavljen noben delavec navedenih družb.

Skupaj z delavcem lahko letujejo člani njegove družine (nepreskrbljeni otroci, posvojenci, zakonec, zunajzakonski partner, pastorki), vendar le skupaj z delavcem in ne namesto njega. Če delavec to pravico zlorabi, naslednjih 10 let ne bo mogel letovati v kapacitetah podjetja. Skupaj z upokojencem lahko letuje njegov zakonec ali zunajzakonski partner.

Prijavnice oddajte v vložišče pošte Taluma. Rok za prijavo je 26. februar 2010.

VITAL, d. o. o. **x**

Previdno pri izbiri in uporabi plastenk!

Plastenske so izdelane iz različnih vrst plastike, kar nam pove trikotnik na posamezni plastenki. Na njenem dnu poiščite trikotnik s številko v sredini in ugotovite, iz česa je sestavljena.

- 2 HDP ali HPDE (polietilen visoke gostote): Ta plastika visoke gostote najtežje izpušča kemikalije v vodo. Najpogosteje jo najdemo v plastenkah za mleko, čistila in šampone. Lahko jo je prepoznati, ker je le delno prozorna ali popolnoma bele barve. Nikoli ni prozorna.
- 4 LDPE (polietilen nizke gostote): Čeprav ravno tako ne izpušča kemikalij v vodo, se skoraj nikoli ne uporablja za plastenke, pač pa za plastične vrečke za shranjevanje hrane, plastične folije in nakupovalne vrečke.

- 5 PP (polipropilen): Ta napol prozorna ali bela plastika prav tako ne izpušča kemikalij. Večinoma se uporablja v plastenkah za sirup ali v lončkih za jogurt.

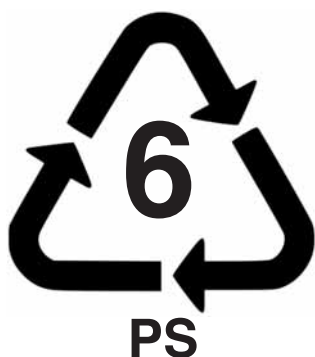
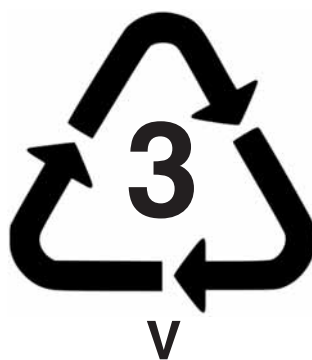
Izogibajte se naslednjim, ki so ekološko najbolj problematične:

- PET/PETE (polietilen tereftalat): Te plastenke so namenjene za enkratno uporabo, toda vseeno se jih je bolje izogibati, saj najverjetneje izpuščajo težko kovino, imenovano antimon, in kemično snov BPA, ki moti delovanje hormonov v telesu. Nikoli jih ne uporabite več kot enkrat in ne kupite plastenke, ki je stara več kot šest mesecev. Takšne plastenke izpuščajo spojino DEHA, ki jo je EPA uvrstila med morebitno rakotvorne snovi

za človeka, ter acetaldehid, ki mu je Mednarodna agencija za raziskave raka (International Agency for Research on Cancer) podelila isto oznako.

- PVC (polivinilklorid): Znano je, da v vodo izpušča dve strupeni kemikaliji, DEHP (di-2-etilheksil ftalat) in bisfenol-A. Obe motita delovanje endokrinov in hormonov, toda še vedno je to najpogostejša vrsta plastike tudi v plastenkah za dojenčke in plastenkah za olje.
- PS (polistiren): Znano je, da v vodo izpušča stiren, rakotvorno snov, ki povzroča glavobole, utrujenost, omotičnost in zmedenost. Ta vrsta plastike se najpogosteje uporablja v kavnih skodelicah za enkratno uporabo in v embalažah za hitro prehrano.

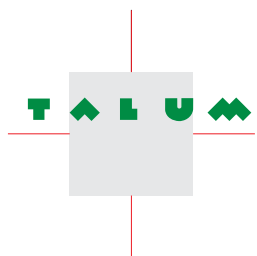
- PC/PLA (polikarbonat): Ta vrsta plastike je narejena iz BPA, ki se bo gotovo izločala v vodo, zato je najverjetneje najslabši možni izbor med plastenkami. Na žalost se uporablja v plastenkah za dojenčke, bidonih, pisarniških aparatih za vodo in posodah za shranjevanje hrane.
- BPA ali bisfenol-A je industrijska kemikalija, ki se uporablja v proizvodnji plastičnih smol, epoksi smol in drugih proizvodov. Nedavne študije so pokazale, da večja izpostavljenost tej snovi povečuje tveganje za zdravje ljudi, povezuje se s sladkorno boleznijo, hibanji pri rojstvu, fibroidi v materničnem tkivu, rakom na prsih, zmanjšano količino sperme in rakom na prostati. Izpostavljenost je največja nevarnost za dojenčke in otroke.x

Bodite pozorni in izbirajte med manj škodljivimi plastenkami!

SLOVARČEK: BADALONA – MESTO V ŠPANJI, ABANERA – TANGU PODOBEN ŠPANSKI PLES S KUBE, ŠANI – TAJSKO LJUDSTVO, AREN – AROMATSKI OGLJIKOVODIK, BRAV – STARO IME ZA OVCO, RIMARIJ – SLOVAR RIM, ORTEGA – NIKARAGOVSKI POLITIK (DANIEL SAAVEDRA).

	SESTAVIL: JANKO ŠEGULA	KONJSKI SAMEC	FRANCOSKO MOŠKO IME	JUDO	TALUM	LESENI ODPADKI OB SEKANJU	RADIJ	TANGU PODOBEN ŠPANSKI PLES S KUBE	POLDRAG KAMEN, HIACINT	VEK, STOLETJE	JAPONSKA DENARNÁ ENOTA, 100 SENOV	URADNA LISTINA
	DROG NA VOZU SENA				SAPNIK, DUŠNIK							
	MARIBOR				ZBIRKA, BERA (REDKO)							
	→				AMERIŠKA IGRALKA (AVA)							
	→						AJAS					
							VRV, KONOPEC					
	MESTO V ŠPANJI											
	ZOBATI KIT, NARVAL (GLEJ SLIKO)											
	KADMIJ			VRATA, DURI								
				URSULA LINGEN								
	TOMAŽ KOVŠČA	RDEČ- KASTORJAV VOL (NAREČNO)	BREZ- ALKOHOLNO PIVO				AMERIŠKA IGRALKA (BLYTH)					
	→		ŽLEBIČ V DESKAH				PROSTOR ZA JETNIKE					
	→							SLO. POLITIČ- ARKA (BARBARA ŽGAJNER)				
								NESTRO- KOVNJAKI				
	→			GURU SEKTE RAELJAN- CEV								
				NEMŠKI FILOZOF (1778-1841)								
	TROBILO, KORNET				STARO IME ZA OVCO	OTOŠKA DRŽAVA V AZIJI (TAIPEI)						
						ROK FLANDER						
	PREBIVALCI SREBRNIČ											
	ALUMINIJ	ITALIJANSKI NOGO- METAS (ANDREA, 1979)	PRIPADNIK ORFIZMA						LJUBLJANA			MAJHNA IN PREPROSTA HIŠA, KOLIBA
			SIDRO, KOTVA						GLEDALIŠKA IGRA			
	VROČI VODNI HLAPI					MESTO V SRBUJ				ŠPELA BRACUN		
	POSTOJNA					KRAJ POD FRUŠKO GORO				AROMATSKI OGLJIKO- VODIK		
	→							KRAJ PRI DOMŽALAH				
								MARTINA ERTL				
	→				SLOVAR RIM							
					NEON							
	CEMENTNA MALTA Z DODATKOM ŽAGOVINE KAMNITI LES											
	NIKA- RAGOVSKI POLITIK (DANIEL SAAVEDRA)							OTOK V OTOČJU TUAMOTU				

Lahkota prihodnosti

S KRUHOM POMAZANO

ObarjAda

2010

Ekipa:

Marko Drobnič
Ivan Ogrinc
Mirko Veselič
Franc Roškar

Najboljša obara v letu 2010